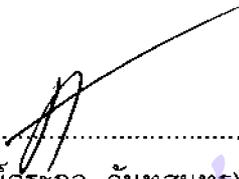

การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก
หมู่ที่ 5 ตำบลห้วยทราย อำเภอหนองแค
จังหวัดสระบุรี

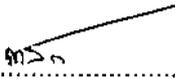
ธำรงค์ พันธุ์ตะ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขายุทธศาสตร์การพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ปีการศึกษา 2550
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

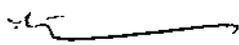
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี อนุมัติวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของ
กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก หมู่ที่ 5 ตำบลห้วยทราย อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี เสนอโดย
นายธีรพงศ์ พันธุตะ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาศาสตรศาสตรการพัฒนาศาสนา

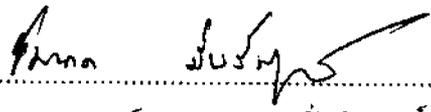

..... รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและบัณฑิตศึกษา
(อาจารย์ตระกูล จันทสุนทร)
วันที่ 22 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2550

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาสัก เต๊ะขันหมาก)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประทีป เหมือนนิล)

..... กรรมการ
(นายไพศาล ก้อนทอง)

..... กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชมนาด มั่นสัมฤทธิ์)

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก หมู่ที่ 5 ตำบลห้วยทราย อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประทีป เหมือนนิล ไพศาล ก้อนทอง
ชื่อนักศึกษา	ธีรรงค์ พันธุตะ
สาขา	ยุทธศาสตร์การพัฒนา
ปีการศึกษา	2550

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก หมู่ที่ 5 ตำบลห้วยทราย อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม จากผู้มีส่วนสำคัญ คือ เกษตรกรผู้ปลูกผัก จำนวน 15 คน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง คือ เกษตรอำเภอหนองแค นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร กำนันผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และเกษตรกรผู้ประสบผลสำเร็จในการทำเกษตรอินทรีย์ จำนวน 9 คน กำหนดกรอบการวิจัย 4 ด้าน คือ 1) การวางแผนการผลิต 2) การปลูกและการจัดการดิน 3) การป้องกันและกำจัดศัตรูพืช และ 4) การเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก กำหนดแผนการปลูกจากประสบการณ์เดิม ใช้พันธุ์พืชผักที่ไม่ได้มาจากการปลูกแบบอินทรีย์ ปลูกพืชผักซ้ำกันในพื้นที่เดิม มีการใช้ปุ๋ยเคมีฮอร์โมนสังเคราะห์และใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคแมลงศัตรูพืช การเก็บเกี่ยวผักโดยไม่คำนึงถึงการปนเปื้อนและผลผลิตเกิดการสูญเสีย ปัญหาที่สำคัญคือสมาชิกกลุ่มเกษตรกรขาดความรู้และทักษะในการวางแผน การปลูก และมีความต้องการพัฒนาการปลูกผักแบบเกษตรอินทรีย์

2. แนวทางการพัฒนา ได้แก่ 1) การประชุมแลกเปลี่ยนความรู้เพื่อสรุปข้อมูลที่เป็นปัญหา 2) การฝึกอบรมการปลูกผักแบบเกษตรอินทรีย์ 3) การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ 4) การนำความรู้ไปปฏิบัติ โดยกำหนดดัชนีชี้วัดให้เกษตรกรมีความรู้และเจตคติเพิ่มขึ้น หลังการฝึกอบรม สามารถวางแผนการปลูกร้อยละ 100 การใช้พันธุ์พืชตามระบบเกษตรอินทรีย์ การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการปรับปรุงบำรุงดิน ร้อยละ 60 ใช้สารสกัดจากพืชในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช ร้อยละ 50 และเก็บเกี่ยวผักโดยไม่ปนเปื้อนขอบซ้ำ ร้อยละ 10

3. ผลการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก ปรากฏว่า หลังการฝึกอบรมพบว่า 1) มีความรู้เรื่องการเลือกพื้นที่เพื่อทำเกษตรอินทรีย์ว่าจะต้องเป็นพื้นที่ที่ไม่เคยมีการใช้สารเคมีมาก่อนร้อยละ 66.67 มีเจตคติเห็นด้วยต่อการวางแผนการผลิตในระดับมาก ($\bar{x} = 4.07$) 2) มีการวางแผนในการกำหนดเนื้อที่ที่จะใช้ปลูก ร้อยละ 100 การปลูกและการจัดการดินมีเจตคติเห็นด้วยในระดับมาก ($\bar{x} = 4.20$) 3) มีการใช้พันธุ์พืชตามระบบเกษตรอินทรีย์ปลูกผักหมุนเวียนหลายชนิดในพื้นที่เดิม ร้อยละ 80 4) ใช้ปุ๋ยอินทรีย์และน้ำหมักชีวภาพในการปรับปรุงบำรุงดิน ร้อยละ 100 ด้านการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชมีเจตคติเห็นด้วยในระดับมาก ($\bar{x} = 4.30$) 5) มีการทำและใช้สารสกัดจากพืชในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช ร้อยละ 100 6) กำจัดวัชพืชโดยใช้รถไถเดินตามและใช้แรงงานคน ร้อยละ 100 7) มีการใช้วิธีควบคุมแมลงศัตรูพืชทางชีวภาพ ร้อยละ 86.67 ด้านการเก็บเกี่ยวมีเจตคติในระดับมาก 4.40 8) หลังการเก็บเกี่ยวจะคัดแยกผลผลิตตามเกรดบรรจุผลผลิตผักในถุงพลาสติกไม่ให้ตากแดด ปนเปื้อนและขนส่งไม่วางทับซ้อนกัน ร้อยละ 93.33 แม้ผลผลิตในการทำเกษตรอินทรีย์จะน้อยกว่าการทำเกษตรโดยใช้สารเคมี ร้อยละ 10 แต่ต้นทุนการผลิตจะต่ำกว่าการทำเกษตรโดยใช้สารเคมี ร้อยละ 14 ราคาผลผลิตมีความแตกต่างกัน ร้อยละ 7.69

Thesis Title   The Organic Agriculture Development of the Agriculturist Groups
Who Grow Vegetables, Moo 5, Huaisai Subdistrict, Nong Khae
District, Saraburi Province

Thesis Advisors   Asst. Prof. Prateep Mueannin
Mr. Phisan Khonthong

Name   Thamrong Phanthuta

Concentration   Development Strategy

Academic Year   2007

ABSTRACT

This research and development aims to develop the organic agriculture of the agriculturist groups who grow vegetables, Moo 5, Huaisai Subdistrict, Nong Khae District, Saraburi Province by using participatory action research from major insiders, namely 15 agriculturists and 9 others involved such as the chief of Nong Khae District Agriculture, Agricultural Promotion Offices, the Subdistrict Headman, the Village Headman, members of the Subdistrict Administrative Organization, and successful agriculturists in organic agriculture. The research framework was set up into 4 aspects: 1) product planning, 2) growing and soil management, 3) prevention and eradication of plant diseases and insect pests, 4) follow-up harvest.

The findings indicated that:

1. the working state of the agriculturists mentioned above was as follows: setting up the growing plan based on their experience, using vegetable seeds which did not derive from organic growing, growing the same vegetables in the same ground, using synthesizing hormone chemical fertilizer, and using chemical substances to prevent and eradicate plant diseases and insect pests, vegetable cropping without respecting contamination and loss of product; the major problems of the agriculturist group members: they lack knowledge and skills in planning, and growing, and they need to develop vegetable growing using organic methods.

2. the development guidelines: 1) an exchange of knowledge meeting to determine the data problem, 2) training in vegetable growing using organic agriculture, 3) providing a learning exchange, and 4) implementing the knowledge. The key performance indicators: after training the agriculturists' knowledge should increase, i.e. they can plan to grow the sugarcane at 100 percent, usage of seeds according to the

organic agriculture system, use organic agriculture to build up their soil at 60 percent, use substances derived from plants in prevention and eradication of plant diseases and insect pests at 50 percent, and vegetables can be harvested without contaminants and in good condition at 10 percent.

3. the development results of organic agriculture of the agriculturists who grow vegetables were as follows: 3.1) 66.67 percent of them learned that the earth which is appropriate for organic agriculture must not be contaminated with chemical substances as before. Their attitude toward product planning was rated at a high level ($\bar{X} = 4.07$). 3.2) 100 percent of them planned to set up their region to grow plants. Their attitude toward growing and soil management was rated at a high level ($\bar{X} = 4.20$). 3.3) They used seeds according to the organic agriculture system and 80 percent of them practice crop-rotation. 3.4) 100 percent of them used organic fertilizer and bio-fermented water in building up their soil. Their attitude toward prevention and eradication of plant diseases and insect pests was rated at a high level ($\bar{X} = 4.30$). 3.5) 100 percent of them made and used the substance derived from plants for prevention and eradication of plant diseases and insect pest. 3.6) 100 percent of them eradicated weeds by using a plough car and human labor. 3.7) 86.67 percent of them used plant diseases and insect pests controls. Their attitude toward cropping was rated at a high level (4.4). 3.8) After cropping, 93.33 percent of the product would be selected according to their grades and the vegetables would be packed in plastic bags in the shade, with no contamination and no stacking when transported. Though 10 percent of organic agriculture product is less than by chemical substances, 14 percent of the organic agriculture product cost is lower than that by chemical substances. The product price between the 2 methods are different at 7.69 percent.

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือแนะนำอย่างดีจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประทีป เหมือนนิล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาสะก เตชะชั้นหมาก ประธานกรรมการ คุณไพศาล ก้อนทอง กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้ให้คำปรึกษาและชี้แนวทางที่เป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย จนกระทั่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จเรียบร้อย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้ด้วยความเคารพยิ่ง

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชมนาด มั่นสัมฤทธิ์ ผู้เชี่ยวชาญที่ได้กรุณาตรวจสอบความถูกต้องในเนื้อหา ตลอดจนให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างมากในการทำวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ท่านอง เจริญรูป ที่ช่วยเขียนบทคัดย่อภาษาอังกฤษ และคณาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรีทุกท่านที่ได้กล่าวนามไว้ ที่ได้ให้ความรู้ ข้อคิดเห็นต่าง ๆ และกำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องสักการะคุณแต่บิดามารดา ครูอาจารย์ทุกท่านที่กรุณาให้ความเมตตา วางรากฐานการศึกษาให้แก่ผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา

ธีรงค์ พันธตะ

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาวิจัย.....	1
คำถามการวิจัย.....	4
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	4
ขอบเขตการวิจัย.....	4
วิธีดำเนินการวิจัยและพัฒนา.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
บริบทชุมชนของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก หมู่ที่ 5 ตำบลห้วยทราย อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี.....	8
แนวคิดและหลักการท่าเกษตรอินทรีย์.....	13
การพัฒนาแบบมีส่วนร่วม.....	22
การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม	36
บทที่ 3 สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มเกษตรกร ผู้ปลูกผัก หมู่ที่ 5 ตำบลห้วยทราย อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี.....	44
คำถามการวิจัย.....	44
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	44
วิธีดำเนินการวิจัย.....	45
สภาพการทำเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก หมู่ที่ 5 ตำบลห้วยทราย อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี.....	47
ปัญหาการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก หมู่ที่ 5 ตำบลห้วยทราย อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี.....	51
ความต้องการการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก หมู่ที่ 5 ตำบลห้วยทราย อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี.....	53

	หน้า
บทที่ 4 แนวทางและวิธีการพัฒนา และดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ ของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก หมู่ที่ 5 ตำบลห้วยทราย อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี.....	58
คำถามการวิจัย.....	58
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	58
วิธีดำเนินการวิจัย.....	58
แนวทางและวิธีการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก หมู่ที่ 5 ตำบลห้วยทราย อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี.....	61
ดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก หมู่ที่ 5 ตำบลห้วยทราย อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี.....	65
บทที่ 5 การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก หมู่ที่ 5 ตำบลห้วยทราย อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี.....	71
คำถามการวิจัยและพัฒนา.....	71
วัตถุประสงค์การวิจัยและพัฒนา.....	71
วิธีดำเนินการวิจัยและพัฒนา.....	71
การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก หมู่ที่ 5 ตำบลห้วยทราย อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี.....	76
ผลการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก หมู่ที่ 5 ตำบลห้วยทราย อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี.....	78
เปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตผักของสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ผู้ปลูกผัก หมู่ที่ 5 ตำบลห้วยทราย อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี.....	95
การเรียนรู้จากการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก หมู่ที่ 5 ตำบลห้วยทราย อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี.....	98
บทที่ 6 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	105
สรุปการ.....	105
อภิปรายผลการวิจัย.....	114
ข้อเสนอแนะจากการวิจัย.....	116
บรรณานุกรม.....	118

	หน้า
ภาคผนวก.....	121
ภาคผนวก ก.	122
ภาคผนวก ข.	124
ภาคผนวก ค.	126
ภาคผนวก ง.	128
ภาคผนวก จ.	130
ภาคผนวก ฉ.	132
ภาคผนวก ช.	134
ภาคผนวก ซ.	136
ภาคผนวก ฌ.	139
ภาคผนวก ฎ.	143
ประวัติผู้ทำวิทยานิพนธ์.....	147

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของสมาชิก กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก หมู่ที่ 5 ตำบลห้วยทราย อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี.....	54
ตาราง 2 แนวทางและวิธีการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ด้านการวางแผนการผลิต.....	62
ตาราง 3 แนวทางและวิธีการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ด้านการปลูกและการจัดการดิน.....	63
ตาราง 4 แนวทางและวิธีการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ด้านการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช...	64
ตาราง 5 แนวทางและวิธีการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ด้านการเก็บเกี่ยวและการจัดการ หลังการเก็บเกี่ยว.....	65
ตาราง 6 แนวทางและวิธีการพัฒนากิจกรรรม ดัชนีชี้วัดความสำเร็จและเป้าหมาย การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก ด้านการวางแผนการผลิต.....	66
ตาราง 7 แนวทางและวิธีการพัฒนากิจกรรรม ดัชนีชี้วัดความสำเร็จและเป้าหมาย การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก ด้านการปลูก และการจัดการดิน.....	67
ตาราง 8 แนวทางและวิธีการพัฒนากิจกรรรม ดัชนีชี้วัดความสำเร็จและเป้าหมาย การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก ด้านการป้องกัน และกำจัดศัตรูพืช.....	68
ตาราง 9 แนวทางและวิธีการพัฒนากิจกรรรม ดัชนีชี้วัดความสำเร็จและเป้าหมาย การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก ด้านการเก็บเกี่ยว และการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว.....	69
ตาราง 10 เปรียบเทียบผลการทดสอบความรู้ของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก ก่อนและหลังการฝึกอบรม ด้านการวางแผนการผลิต.....	80
ตาราง 11 เจตคติของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผักที่มีต่อการทำเกษตรอินทรีย์ ในการปลูกผัก ด้านการวางแผนการผลิต.....	81
ตาราง 12 ผลการพัฒนาสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก ด้านการวางแผนการผลิต..	82
ตาราง 13 ผลการพัฒนาเกษตรอินทรีย์จากการปฏิบัติตามแบบบันทึกการปฏิบัติงาน ประจำวันของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก ด้านการวางแผนการผลิต...	83

ตาราง 14	เปรียบเทียบผลการทดสอบความรู้ของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก ก่อนและหลังการฝึกอบรม ด้านการปลูกและการจัดการดิน.....	84
ตาราง 15	เจตคติของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผักที่มีต่อการทำเกษตรอินทรีย์ ในการปลูกผัก ด้านการปลูกและการจัดการดิน.....	85
ตาราง 16	ผลการพัฒนาสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก ด้านการปลูกและการจัดการดิน	86
ตาราง 17	ผลการพัฒนาเกษตรอินทรีย์จากการปฏิบัติและประเมินผลการปฏิบัติ จากแบบบันทึกการปฏิบัติงานประจำวันของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก ด้านการปลูกและการจัดการดิน.....	87
ตาราง 18	เปรียบเทียบผลการทดสอบความรู้ของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก ก่อนและหลังการฝึกอบรม ด้านการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช.....	88
ตาราง 19	เจตคติของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผักที่มีต่อการทำเกษตรอินทรีย์ ในการปลูกผัก ด้านการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช.....	89
ตาราง 20	ผลการพัฒนาสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก ด้านการป้องกันและ กำจัดศัตรูพืช.....	90
ตาราง 21	ผลการพัฒนาเกษตรอินทรีย์จากการปฏิบัติตามแบบบันทึกการปฏิบัติงาน ประจำวันของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก ด้านการป้องกันและ กำจัดศัตรูพืช.....	91
ตาราง 22	เปรียบเทียบผลการทดสอบความรู้ของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก ก่อนและหลังการฝึกอบรม ด้านการเก็บเกี่ยวและการจัดการ หลังการเก็บเกี่ยว.....	92
ตาราง 23	เจตคติของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผักที่มีต่อการทำเกษตรอินทรีย์ ในการปลูกผัก ด้านการเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว.....	93
ตาราง 24	ผลการพัฒนาสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก ด้านการเก็บเกี่ยวและ การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว.....	94
ตาราง 25	ผลการพัฒนาเกษตรอินทรีย์จากการปฏิบัติตามแบบบันทึกการปฏิบัติงาน ประจำวันของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก ด้านการเก็บเกี่ยวและ การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว.....	95
ตาราง 26	เปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนการปลูกถั่วฝักยาว ตามขบวนการผลิต ในการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก.....	95
ตาราง 27	เปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนการปลูกแตงกวา ตามขบวนการผลิต ในการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก.....	97

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1 ขั้นตอนการวิจัยและพัฒนา.....	6
ภาพ 2 ความสัมพันธ์ของผู้ร่วมกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.....	38
ภาพ 3 ขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.....	39

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี